

Centar za kulturu «Trešnjevka»
Park Stara Trešnjevka 1
Tel.: 3027-411, 3024-247
e-mail: info@cekate.hr
www.cekate.hr

Djelomičan pregled socio-demografske strukture Grada Zagreba

Zagreb, 12.1.2007.god.

Sadržaj

I. UVOD

II. UPRAVNO-TERITORIJALNI USTROJ GRADA ZAGREBA

III. UKUPNI BROJ STANOVNIKA GRADA ZAGREBA 2001.

IV. STRUKTURNA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA

1. DOBNO-SPOLNA STRUKTURA I STARENJE STANOVNIŠTVA
2. GOSPODARSKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA
 - 2.1. *Radno sposobno stanovništvo*
 - 2.2. *Stanovništvo prema gospodarskoj aktivnosti*
 - 2.3. *Stanovništvo prema djelatnosti*
3. OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA
4. ETNIČKI I VJERSKI SASTAV STANOVNIŠTVA

V. PRILOZI:

1. DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA ZAGREBA PO GRADSKIM ČETVRTIMA
2. OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA ZAGREBA PO GRADSKIM ČETVRTIMA

I. UVOD

U ovom se pregledu analizira socio-demografska struktura stanovništva Grada Zagreba izvedena na temelju posljednjih statističkih pokazatelja, prvenstveno temeljenih na konačnim rezultatima Popisa stanovništva iz 2001. god., kao i usporedba istih podataka iz Popisa 1991.god.

Promišljajući misiju i viziju zagrebačkih Centara za kulturu potrebno je poznavati osnovne socio-demografske podatke na temelju kojih je moguće planirati kulturnu politiku kao i buduće smjernice djelovanja.

Radi boljeg pregleda demografskih tendencija u radu na pojedinim mjestima je učinjena komparacija podataka u odnosu na popis iz 1991.god. Komparacija je rađena samo u onim područjima gdje se uočava iznimno brz proces promjena.

II. UPRAVNO-TERITORIJALNI USTROJ GRADA ZAGREBA

Upravno-teritorijalni ustroj Grada Zagreba u trenutku popisa iz 2001.g. aktualan je i danas, a u teritorijalnom smislu Grad Zagreb se prostire na **641.36 km²**, u kojemu živi ukupno **779.145** stanovnika. Intenzivna dinamika upravno-teritorijalnih promjena ustroja Grada Zagreba samo tijekom 90-ih god. prošlog stoljeća (čak četiri upravno-teritorijalna ustroja ili teritorijalne promjene, 1991., 1992., 1995. i 1997.) svjedoči o potrazi za što skladnijom organizacijom prostora, koja u postojećem upravno-teritorijalnom ustroju, prema nekim ocjenama i istraživanjima, još nije optimalno riješena.

U okviru Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske prostor Grada Zagreba definiran je kao «metropola» odnosno metropolitansko područje za kojega je izrađen i donesen Prostorni plan Grada Zagreba (Odluka o donošenju Prostornog plana Grada Zagreba, Službeni glasnik Grada Zagreba, br. 8/2001. od 17. svibnja 2001.).

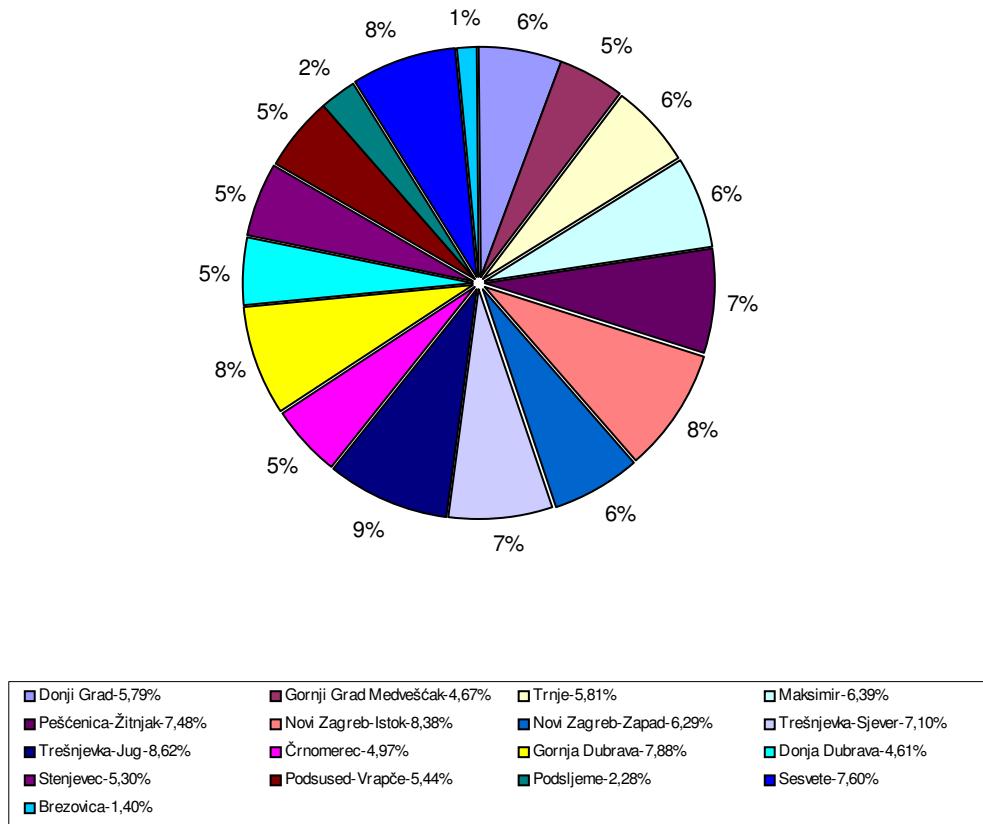
Gledano u međunarodnim okvirima, postavši glavnim gradom samostalne Republike Hrvatske, ta se pozicija Zagreba reflektirala i na međunarodne relacije Zagreba u smislu povećanja značaja i uloge, ne samo kao metropole unutar nacionalnih okvira, nego i kao jednog novog glavnog grada na geopolitičkoj karti glavnih gradova suverenih država.

U pogledu gustoće naseljenosti, ista u Gradu Zagrebu 2001. iznosi 1.214,8 stanovnika po km², dok u Zagrebačkoj županiji iznosi 101,2 odnosno u Republici Hrvatskoj 78,5 stanovnika po četvornom kilometru.

**Prema upravno-teritorijalnom ustroju Grad Zagreb je ustrojen
na 17 Gradskih četvrti:**

Redni broj	Naziv GČ	Površina u km2	Broj stanovnika 2001.
	Grad Zagreb	641,355	779.145
1.	Donji Grad	3,016	45.108
2.	Gornji Grad Medveščak	10,125	36.384
3.	Trnje	7,365	45.267
4.	Maksimir	14,349	49.750
5.	Peščenica – Žitnjak	35,295	58.283
6.	Novi Zagreb – Istok	16,544	65.301
7.	Novi Zagreb – Zapad	62,594	48.981
8.	Trešnjevka – Sjever	5,828	55.358
9.	Trešnjevka – Jug	9,836	67.162
10.	Črnomerec	24,327	38.762
11.	Gornja Dubrava	40,277	61.388
12.	Donja Dubrava	10,823	35.944
13.	Stenjevec	12,810	41.257
14.	Podsused – Vrapče	36,049	42.360
15.	Podsljeme (Šestine, Gračani, Markuševec)	60,116	17.744
16.	Sesvete	165,238	59.212
17.	Brezovica	127,390	10.884

Gradske četvrti po broju stanovnika-2001.g.

III. UKUPNI BROJ STANOVNIKA GRADA ZAGREBA 2001.

Po popisu stanovništva iz 2001. prema definiciji «stalnog stanovništva» koja se primjenjivala u popisu iz 1991. stalni broj stanovnika u Gradu Zagrebu iznosio je **784.166** stanovnika, a prema novoj definiciji «ukupnog stanovništva» ukupni broj stanovnika iznosio je **779.145** stanovnika, što je čini razliku od 5.021 stanovnika.

Za potrebe ovoga rada koristimo se terminom «ukupnog stanovništva» što iznosi **779.145**. Ukupno stanovništvo obuhvaća i osobe koje imaju prebivalište na području Grada Zagreba, ali su odsutne duže od godinu dana, rijetko navraćaju u prebivalište i nemaju ekonomske povezanosti s kućanstvom.

Pridodajmo tomu i činjenicu da demografske granice Zagreba ne završavaju njegovim administrativnim granicama, već da se stvarne demografske granice Zagreba poklapaju sa funkcionalno-gravitacijskom uvjetovanošću Zagreba kao refleksija šireg metropolitanskog područja, čiji su rubovi definirani dometom dnevnih migracija (npr. dnevni migranti iz šire zagrebačke regije pa i izvan granica Zagrebačke županije).

Svakako je potrebno naglasiti teško izbrojivu kategoriju »dnevnih migranata«, za koju se samo grubo procjenjuju podaci o svakodnevnim frekventnim migracijskim kretanjima. Premda se ta kategorije realno prisutnog stanovništva ne ubraja u ukupno stanovništvo na popisnom području, ona je značajan pokazatelj migracijskih kretanja i funkcionalne povezanosti stanovništva šireg makro-regionalnog prostora sa svojim gravitacijskim središtem što Zagreb čini velikim regionalnim centrom.

Također, za kompletiranje opće demografske slike potrebno je navesti podatak da Grad Zagreb ima i relativno veliki udio svog privremeno odsutnog stanovništva, pa su tako popisani ukupno 50.072 odsutna stanovnika iz naselja, od čega u zemlji 14.591, a u inozemstvu čak 35.481 osoba.

Uzme li se da apsolutni broj od 50.072 odsutnih stanovnika čini 6,43 % od ukupnog stanovništva Grada Zagreba, ovaj podatak može se raznoliko interpretirati. Za objektivniju analizu i dalekosežnije zaključke potrebno je usporediti podatke o odsutnim stanovnicima u ostalim gradovima da bi se mogli donositi zaključci - radi li se o značajnim emigracijskim kretanjima i demografskom gubitku ili ovaj podatak govori o statičnosti stanovništva.

IV. STRUKTURNA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA

1. DOBNO-SPOLNA STRUKTURA I STARENJE STANOVNIŠTVA

Dobna je struktura stanovništva iznimno važna za sadašnji i budući razvitak svakog područja, iz dobne strukture proizlaze druge ključne strukture: mlado i staro stanovništvo i radno sposobni kontingent stanovništva.

Podaci popisa iz 2001. pokazuju nastavak ranijih tendencija koje su dovele do ubrzanja procesa starenja stanovništva. Prema tipu dobnog sastava stanovništvo Zagreba je znatno starije nego 1991., budući je udio stanovništva starog 65 i više godina porastao sa 11,2% na 14,9% 2001. god., a **medijalna starost iznosi 39,7 godina**. Može se reći da Zagreb pripada gradovima s **vrlo starim stanovništvom** što ima dalekosežne implikacije na promišljanje kulturne politike u Gradu Zagrebu u kontekstu osmišljavanja programa namijenjenih trećoj životnoj dobi.

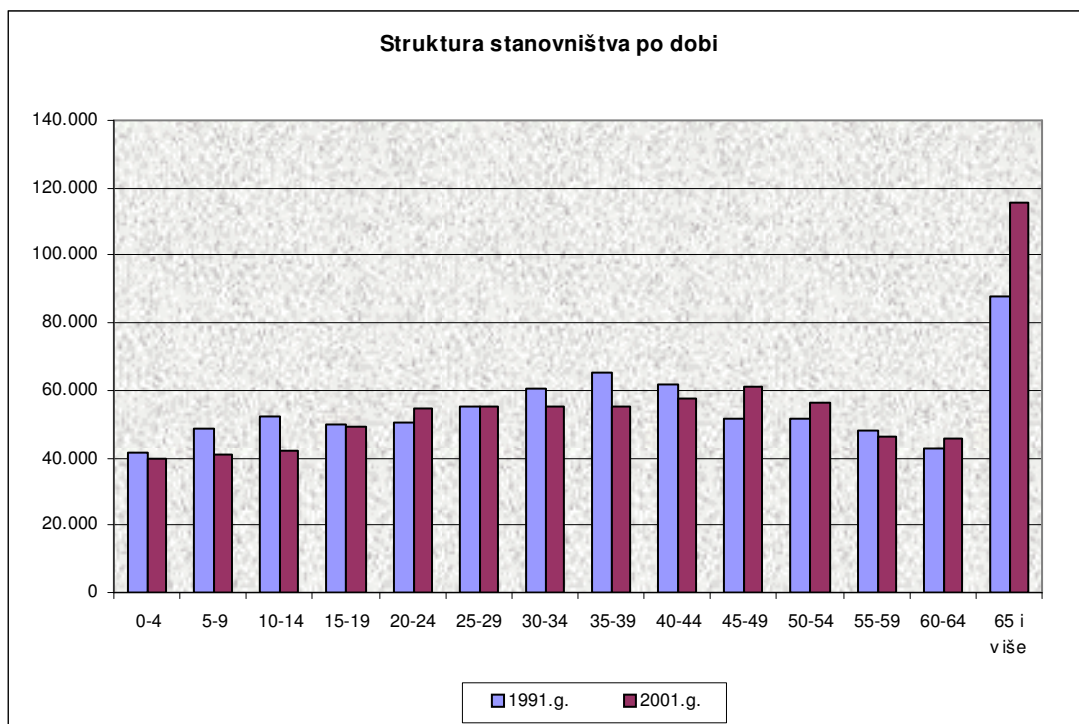
U pogledu starosne strukture po gradskim četvrtima vidljivo je da središnje gradsko područje ima starije stanovništvo dok širi prostor naselja Zagreb ima znatno mlađe stanovništvo. Za ilustraciju, medijalna starost se kreće od 45,4 godine u Donjem Gradu gdje je stanovništvo najstarije do četvrti Stenjevec s najmlađom prosječnom starosti stanovništva od 35,8 godina.

Po popisu iz 2001. u Gradu Zagrebu je od ukupnog stanovništva bilo **53,3% žena i 46,7% muškaraca**, dok je taj odnos 1991. bio 52,9:47,1. Ratna su zbivanja 90-ih godina uz neusklađeni migracijski kontingent utjecala na promjenu u spolnom sastavu smanjenjem udjela muškog stanovništva u ukupnoj populaciji za 0,4%.

Po popisu 2001.god. u Gradu Zagrebu živi ukupno 80.119 osoba s posebnim potrebama, od toga 40.970 muškaraca i 39.149 žena.

Dobna struktura stanovništva Grada Zagreba 1991. - 2001.

Dobne skupine	1991.	%	2001.	%
Ukupno	777.826	100,0	779.145	100,0
0-4	41.393	5,3	40.002	5,1
5-9	48.694	6,3	40.653	5,2
10-14	52.310	6,7	42.308	5,4
15-19	49.747	6,4	49.509	6,4
20-24	50.457	6,5	54.525	7,0
25-29	55.165	7,1	55.385	7,1
30-34	60.342	7,8	55.013	7,1
35-39	65.312	8,4	55.206	7,1
40-44	61.988	8,0	57.794	7,4
45-49	51.413	6,6	61.300	7,9
50-54	51.482	6,6	56.583	7,3
55-59	48.087	6,2	46.087	5,9
60-64	42.441	5,5	45.579	5,8
65 i više	87.598	11,2	115.908	14,9

2. GOSPODARSKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

2.1. Radno sposobno stanovništvo

Proces demografskog starenja ukupnog stanovništva ima za rezultat i starenje stanovništva u radno aktivnoj dobi.

Po popisu iz 1991.g. radnoaktivni kontingent je iznosio **512.786** dok popis iz 2001. bilježi brojku od **512.580**. Iz ovoga se može zaključiti da radnoaktivni kontingent nije značajnije opadao, međutim javlja se problem što je sve manja zastupljenost mlađih dobnih skupina u radnoaktivnom kontingentu što utječe na kvalitetu radne snage.

Zbog sve uže dobne piramide u najmlađim dobnim skupinama, podaci upućuju na to da bi se demografskom inercijom u nastupajućem razdoblju proces starenja stanovništva u radnoj dobi, mogao ubrzati.

U svrhu podizanja opće kvalitete života radnosposobni dio stanovništva predstavlja temeljni dio strukture stanovništva, jer za razliku od potrošačke funkcije u kojoj sudjeluje ukupno stanovništvo, u proizvođačkoj odnosno radnoj ne sudjeluje ukupno već samo ekonomski aktivno stanovništvo. Taj najširi demografski okvir za formiranje radne snage je radnoaktivni kontingent ili radnosposobno stanovništvo. Preciznije, to je potencijalni broj radnosposobnog stanovništva odnosno demografski okvir iz kojega se regrutira radno aktivno stanovništvo ili radna snaga. Prema našem mirovinskom zakonodavstvu radnosposobno stanovništvo obuhvaća mušku populaciju u dobi od 15 do 64 godine, a žensku populaciju u dobi od 15 do 59 godina.

Prema podacima iz Popisa 2001., ukupni je radni kontingent iznosio 512.580 ili 65,8% ukupnog stanovništva, od čega je udio muškaraca 49,8% (255.114), a žena 50,2% (257.466 stanovnika). Ono što zabrinjava svakako jest podatak da je stopa zaposlenosti radnosposobnog stanovništva 2001. iznosila tek 57,8%, odnosno gotovo da je svaka druga radnosposobna osoba doista i bila radnoaktivna u punom smislu te riječi, premda je stopa zaposlenosti radnog kontingenta u Zagrebu još uvijek veća u odnosu na prosjek Republike Hrvatske.

Starenje radnosposobnog stanovništva, odnosno sve veći porast umirovljenika zahtijevaju pozornost kulturne politike. Podaci također pokazuju da je došlo do osjetnog pada stanovništva predradne dobi sa 24,7% na 22,1% što u apsolutnom broju iznosi gotovo 20.000 stanovnika manje u tom kontingentu.

2.2. Stanovništvo prema gospodarskoj aktivnosti

Prema gospodarskoj aktivnosti ukupno se stanovništvo dijeli na ekonomski aktivno i ekonomski neaktivno stanovništvo.

Ekonomski aktivno stanovništvo čine sve osobe u radnoj dobi koje aktivno obavljaju nekakvo zanimanje, zatim osobe koje su privremeno nezaposlene odnosno traže novo ili prvo zaposlenje na tržištu rada, itd.

U ekonomski neaktivno stanovništvo ubrajaju se osobe do navršениh 15 godina života i osobe u radnosposobnom stanovništvu koje su nezaposlene ili nisu u skupini nezaposlenih već žive od nekog prihoda, pomoći ili sl.

Prema podacima popisa iz 2001. **broj aktivnog stanovništva** u Zagrebu iznosio je **356.186** stanovnika, što čini udio od 45,7% u ukupnom stanovništvu. Aktivnog ženskog stanovništva bilo je 174.071 ili 48,9%, a udio aktivnog muškog stanovništva iznosio je 51,1% ili 182.115 stanovnika, dok je aktivnost radnog kontingenta odnosno udio aktivnog u ukupnom radnosposobnom stanovništvu 2001. iznosila 69,5%. Ekonomski neaktivnog stanovništva u 2001. bilo je 422.959 stanovnika, što čini udio od 54,3 ukupnog stanovništva, s tendencijom daljnjeg povećavanja. Od toga je osoba s osobnim prihodom bilo 26,8%, a uzdržavanih 27,5%. Uzdržavano stanovništvo 2001. iznosi 26,8%, što je smanjenje u odnosu na popisnu 1991. Broj uzdržavanog stanovništva u Zagrebu se rapidno smanjuje zbog opadanja «dječje baze» odnosno stope nataliteta. Za razliku od smanjivanja udjela aktivnog stanovništva kao i smanjivanja udjela uzdržavanog stanovništva, broj i udio osoba s osobnim prihodom znatnije je povećan i to sa 19,2% na 26,8%. Povećanje udjela osoba s osobnim prihodom kao kategorije gospodarske strukture stanovništva koja je zabilježila rast svoga udjela u proteklom desetljeću svakako je rezultat općih gospodarskih i socijalnih prilika te posljedica rata. Ovdje treba istaknuti povećanje broja umirovljenika te osoba sa socijalnim i sl. primanjima. Naime, zbog brojnih stečajeva, pretvorbi i privatizacija u zagrebačkim poduzećima otpušten je veliki dio radnika pa je, u sklopu programa zbrinjavanja viškova radne snage, veliki broj radnika otišao u prijevremenu mirovinu, što je utjecalo na povećavanje udjela osoba s osobnim prihodom u ekonomskoj strukturi stanovništva Zagreba. Uz «viškove» aktivnog stanovništva, porast broja i udjela neaktivnog stanovništva u radno sposobnoj dobi ukazuje na postojanje znatnih demografskih rezervi aktivnog stanovništva ili radne snage na gradskom području kojem, međutim, reflektira i velik dio aktivnog stanovništva šireg zagrebačkog područja. Za gospodarski i ukupan razvoj svakako bi pozitivno bilo da se spomenute rezerve stanovništva intenzivnije radno aktiviraju. U pogledu strukture stanovništva prema glavnim izvorima sredstava za život prema popisu iz 2001. 294.341 ili 37,8% osoba živjelo je od prihoda od rada, 184.915 ili 23,7% od mirovine, 1,8% od socijalne naknade i 0,18% od prihoda od imovine. Zanimljivo je i ujedno zabrinjavajuće da je u popisu iz 2001. čak 32,5% stanovništva izjavilo da živi «bez prihoda».

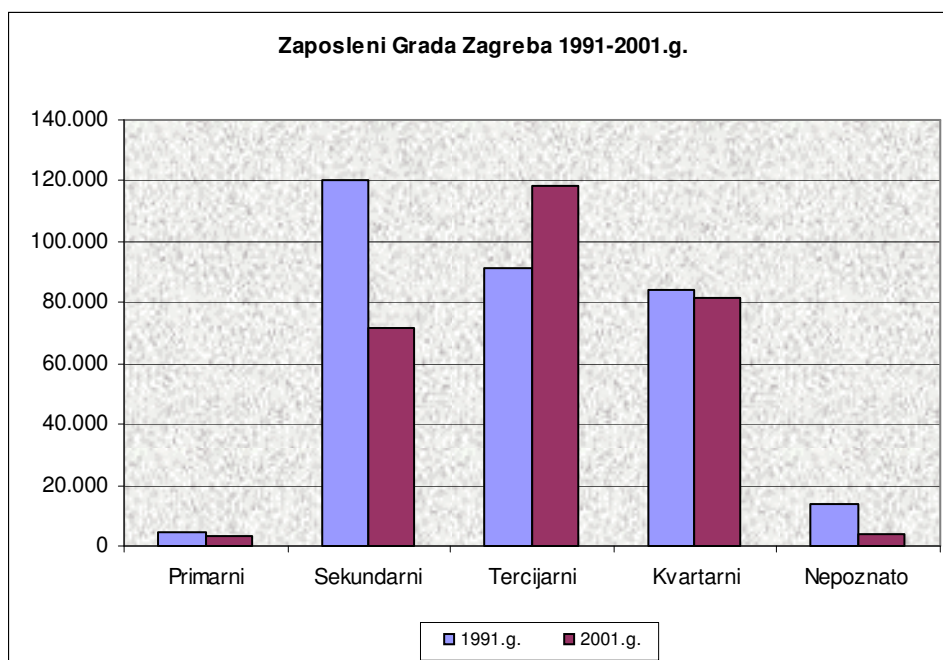
Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u prosincu 2005.god. registrirano je 39.841 nezaposlenih osoba što čini stopu nezaposlenosti 12,9% dok je taj broj u prosincu 2006.g. iznosio 35.761 tj. 12,2%.

2.3. Stanovništvo prema djelatnosti

Distribucija gospodarski aktivnog stanovništva u pojedinim djelatnostima ukazuje na promjene u ekonomskoj strukturi aktivnog stanovništva te na promjene strukture gospodarstva i oslikava stupanj gospodarske razvijenosti. Podjela ekonomski aktivnog stanovništva prema gospodarskim djelatnostima odnosno sektorima djelatnosti (primarni, sekundarni, tercijarni i kvartarni) u popisu iz 2001. realizirala se kroz formu Nacionalne klasifikacije djelatnosti koja se kod nas primjenjuje od 1997.

Zaposleni Grada Zagreba prema sektorima djelatnosti – 1991 - 2001.g.

Sektor djelatnosti	1991	%	2001	%
Primarni	4.898	1,6	3.427	1,2
Sekundarni	120.413	38,2	71.795	25,8
Tercijarni	91.292	29,0	118.037	42,3
Kvartarni	84.093	26,7	81.619	29,3
Nepoznato	14.032	4,5	3.878	1,4
Svega	315.063	100	278.756	100

U 2001. najveći je udio imao tercijarni sektor (42,3%), slijedi kvartarni (29,3%) te sekundarni (25,8%) i na kraju primarni (1,2%). Dakle, primarni i sekundarni sektor bilježe smanjenje udjela aktivnog stanovništva, dok se rast aktivnosti bilježi u tercijarnom i kvartarnom sektoru.

Paralelno s restrukturiranjem, u prvom redu gospodarskih djelatnosti, došlo je i do promjena u strukturi aktivnog stanovništva po sektorima djelatnosti, već u skladu s kretanjima na tržištu rada. Tako je u pogledu kretanja radne snage na tržištu rada došlo do transfera radne snage između djelatnosti, prvenstveno u pogledu pada zaposlenosti u industriji i građevinarstvu, a porast u trgovini i uslugama i financijskom sektoru. Promjene u strukturi zaposlenih po djelatnostima odvijale su se usporedno sa socijalno-ekonomskim promjenama.

Dominantni trendovi u prestrukturiranju aktivnog stanovništva usmjereni su na jačanje tercijarnog i kvartarnog sektora, ali na žalost više kao odraz propadanja velikih zagrebačkih gospodarskih sustava odnosno industrijskog kompleksa iz

razdoblja socijalizma i rasta tercijarnog, uslužnog sektora (trgovački lanci, financijski sektor kao što su banke i osiguravajuća društva) kao sve više prevladavajućeg sektora zbog kojeg se hrvatsko društvo, po K. Peračkoviću, postupno pretvara u «društvo usluga», tako da je za gospodarski i opći razvoj svakako nepovoljan trend deindustrijalizacije odnosno smanjivanja udjela zaposlenih u sekundarnom sektoru, na svega 25,8%.

3. OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Paralelno s promjenama u strukturi stanovništva prema gospodarskoj aktivnosti i djelatnosti nastaju i promjene u obrazovnoj strukturi. Pojava novih djelatnosti zahtijeva specijalizaciju zanimanja i sve višu razinu obrazovanja atanovništva. Struktura stanovništva prema školskoj spremi osnovni je pokazatelj obrazovne strukture. Popisni podaci, naravno, odnose se samo na stanovništvo staro 15 i više godina.

Stanovništvo Grada Zagreba staro 15 i više godina prema školskoj spremi – 2001.g.

Školska sprema	%
Bez škole i sa osnovnom školom	24,9
Srednja stručna sprema	52,0
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	22,4
Nepoznato	0,7

Iz tablice se mogu očitati sljedeći podaci po obrazovnim skupinama: 24,9% stanovnika ima NSS, dok 52,0% ima SSS, 22,4% ima VŠS, VSS, magisterij i doktorat. U odnosu na Republiku Hrvatsku struktura obrazovanosti u Zagrebu je povoljnija sa znatno većim udjelom stanovništva s VŠS, VSS, magisterij i doktoratom. Najvažniji je pokazatelj obrazovne strukture udjel osoba sa stručnim obrazovanjem (od SSS pa naviše) u ukupno školovanom stanovništvu, budući da taj dio stanovništva najviše sudjeluje u kulturnim programima i aktivnostima. Taj udio u Zagrebu iznosi 74,4% dok je državni prosjek 59%. Posebno je značajna razlika u većem udjelu visoko obrazovanih (22,4%) kojih u zagrebačkom stanovništvu u apsolutnom broju ima 109.323 ili 33,5% više nego 1991. U Zagrebu je općenito

pozitivna tendencija rasta razine školovanosti, dok se smanjuje broj osoba NSS, jer se ovo posljednje odnosi uglavnom na najstarije dobne skupine.

U promatranom razdoblju od 1991. – 2001.god. radi se o blagom porastu obrazovne razine zagrebačkog stanovništva, ali s natpolovičnom dominacijom srednjoškolske razine obrazovanja. U pogledu razine obrazovanosti po gradskim četvrtima, što bi mogao biti važan podatak za formiranje kulturne politike Grada, evidentno je da postoji značajna razlika između pojedinih Gradskih četvrti. Može se reći da Gradske četvrti koje imaju više mlađeg stanovništva i veći demografski rast imaju nepovoljniju obrazovnu strukturu a posebice manji broj stanovništva s visokostručnim obrazovanjem u odnosu na gradski prosjek.

Prema tome, obrazovano stanovništvo Grada Zagreba predstavlja njegovu komparativnu razvojnu prednost budući da ima najveću koncentraciju visoko obrazovanih stanovnika u Republici Hrvatskoj, mada je taj udio još uvijek nedovoljan u usporedbi sa razvijenijim europskim zemljama i gradovima.

4. ETNIČKI I VJERSKI SASTAV STANOVNIŠTVA

Po podacima popisa iz 2001.g. u Gradu Zagrebu Hrvati čine 91,94% stanovništva te se može reći da etničke zajednice čine relativno mali postotak stanovništva. Slična je situacija i s vjerskim sastavom – rimokatolici čine preko 90% stanovništva. To je možda jedan od razloga što Centri za kulturu nemaju posebne programe koji bi bili namijenjeni manjinskim etničkim i vjerskim zajednicama i stoga što se uglavnom radi o stanovništvu koje već dugo živi u Hrvatskoj te je integrirano u suvremeno društvo.

Međutim, promatrajući podatke o dobnoj strukturi stanovništva i imajući u vidu procjene demografa te projekcije UN-a da se Hrvatska nalazi pred demografskim slomom, za očekivati je intenziviranje useljavanja stanovništva iz drugih zemalja u Hrvatsku a posebice u Zagreb, a velika je vjerojatnost da će većina useljenika pristizati iz ne-europskih zemalja.

Iz iskustva zapadnih zemalja koje su primile veliki broj useljenika znamo da su potrebni programi koji će useljenicima pomoći kako bi se što bolje integrirali u društvo.

Za ilustraciju ovoga fenomena dovoljno je spomenuti Njemačku. Po podacima *Statistische Bundesamt Deutschland* trenutno je u Njemačkoj od 82 milijuna stanovnika oko 7.3 milijuna stranaca* što čini 8,8% ukupnog stanovništva - u nekim saveznim pokrajinama taj postotak se penje i do 14 %. Potrebno je navesti i podatak da oko 19% stanovništva navodi da im njemački nije materinji jezik što je oko 15,3 milijuna stanovnika. U Švicarskoj je ovaj proces imao još izraženiji karakter. Dakako da u situaciji ovako intenzivnog useljavanja u kratkom roku društvo mora pomoći useljenicima ciljanim programima kako bi se što bezbolnije uklopili u društvo. U Njemačkoj i drugim zapadnim zemljama upravo ustanove kao što su Centri za kulturu

rade takve programe: učenje jezika za strance, programi upoznavanja kulture, zakona, pravnih običaja i normi, društvenog i političkog ustroja, itd.

Također, u perspektivi Centri mogu raditi programe multikulturalizma koji će upoznati domicilno stanovništvo sa drugim kulturama i vrednotama koje useljenici donose sa sobom kao preduvjet uvažavanja drugih kultura i tolerancije.

Stoga bi i Centri za kulturu trebali pravovremeno prepoznati potrebu pripremanja ovakvih programa.

**Pod strancima se računaju samo osobe koje nemaju njemačko državljanstvo*

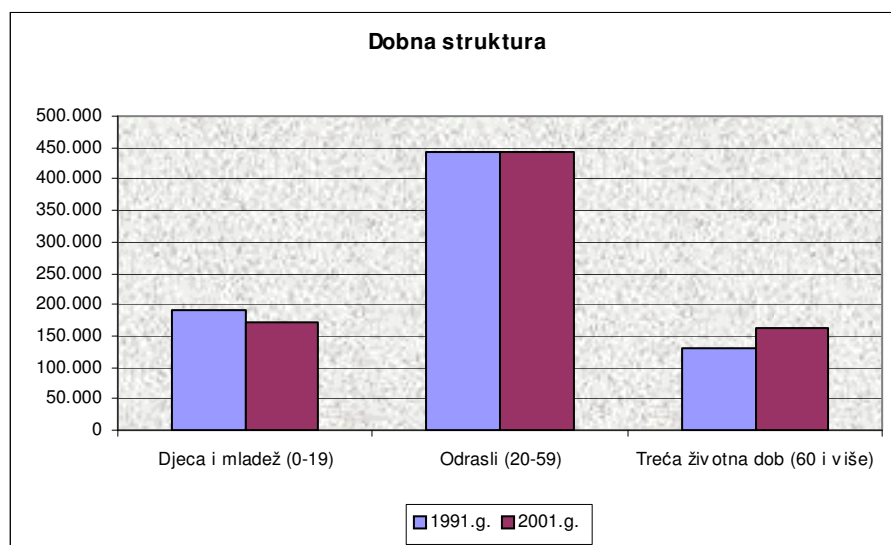
PRILOZI:

PRILOG 1: DOBNA STRUKTURA * STANOVNIŠTVA GRADA ZAGREBA PO GRADSKIM ČETVRTIMA

Dobna struktura stanovništva Grada Zagreba po velikim dobnim skupinama
Popisi 1991. i 2001.god.

Dobne skupine	1991.	%	2001.	%
Ukupno	777.826	100	779.145	100
Djeca i mladež 0 – 19	192.144	24,7	172.472	22,1
Odrasli 20 – 59	444.246	57,2	441.893	56,8
Treća životna dob 60 i više	130.039	16,7	161.559	20,7

Razlika između broja «ukupno» i zbroja po dobnim skupinama čini nepoznatu starost

Grad Zagreb

Ukupno	779.145
Djeca i mladež	172.472
Odrasli	445.114
Treća životna dob	161.559

1. Donji Grad

Ukupno	45.108
Djeca i mladež	7.557
Odrasli	24.792
Treća životna dob	12.759

2. Gornji Grad - Medveščak

Ukupno	36.384
Djeca i mladež	6.731
Odrasli	19.807
Treća životna dob	9.846

3. Trnje

Ukupno	45.267
Djeca i mladež	9.120
Odrasli	25.633
Treća životna dob	10.514

4. Maksimir

Ukupno	49.750
Djeca i mladež	10.289
Odrasli	27.214
Treća životna dob	12.247

5. Peščenica – Žitnjak

Ukupno	58.283
Djeca i mladež	14.280
Odrasli	32.422
Treća životna dob	11.581

6. Novi Zagreb – Istok

Ukupno	65.301
Djeca i mladež	12.044
Odrasli	39.415
Treća životna dob	13.842

7. Novi Zagreb – Zapad

Ukupno	48.981
Djeca i mladež	11.652
Odrasli	27.282
Treća životna dob	10.047

8. Trešnjevka – Sjever

Ukupno	55.358
Djeca i mladež	11.723
Odrasli	31.055
Treća životna dob	12.580

9. Trešnjevka – Jug

Ukupno	67.172
Djeca i mladež	13.532
Odrasli	40.627
Treća životna dob	13.013

10. Črnomerec

Ukupno	38.762
Djeca i mladež	8.068
Odrasli	21.744
Treća životna dob	8.950

11. Gornja Dubrava

Ukupno	61.388
Djeca i mladež	15.607
Odrasli	34.684
Treća životna dob	11.097

12. Donja Dubrava

Ukupno	35.944
Djeca i mladež	9.549
Odrasli	20.343
Treća životna dob	6.007

13. Stenjevec

Ukupno	41.257
Djeca i mladež	10.735
Odrasli	25.074
Treća životna dob	5.448

14. Podsused – Vrapče

Ukupno	42.360
Djeca i mladež	9.428
Odrasli	24.759
Treća životna dob	8.177

15. Podsljeme (Šestine, Gračani, Markuševac)

Ukupno	17.744
Djeca i mladež	3.960
Odrasli	10.002
Treća životna dob	3.782

16. Sesvete

Ukupno	59.212
Djeca i mladež	15.568
Odrasli	34.254
Treća životna dob	9.390

17. Brezovica

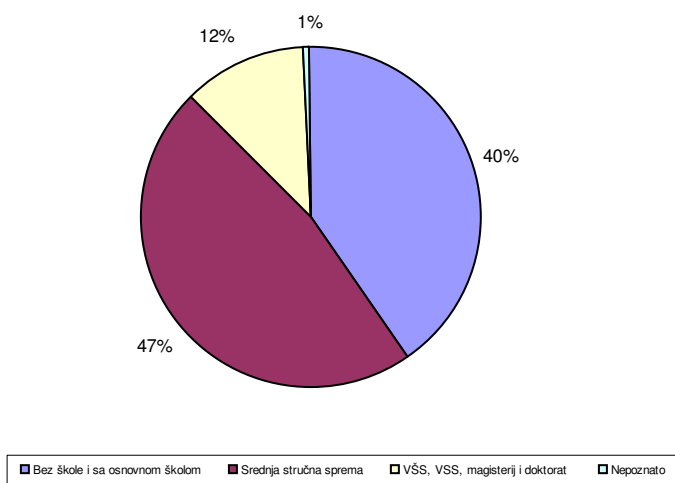
Ukupno	10.884
Djeca i mladež	2.660
Odrasli	5.945
Treća životna dob	2.279

* dobne granice u znanstvenoj literaturi određuju se različito - za potrebe ovoga rada klasifikacija je određena u tri dobne skupine koje su relevantne za programe Centara za kulturu

**PRILOG 2:
OBRAZOVNA STRUKTURA * STANOVNIŠTVA GRADA ZAGREBA PO
GRADSKIM ČETVRTIMA**

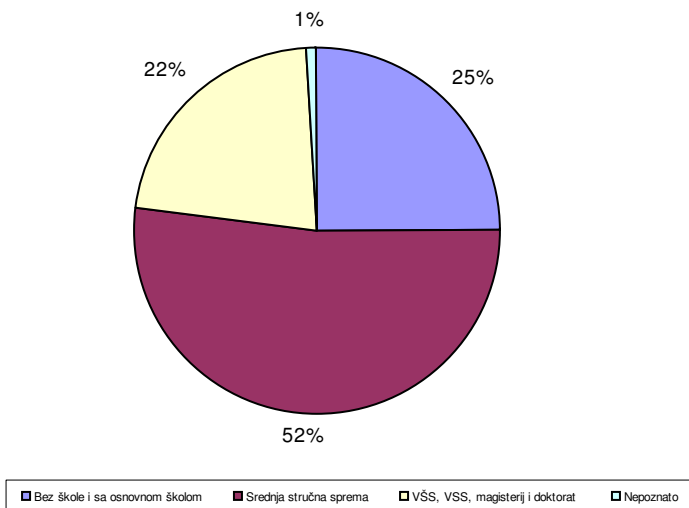
Republika Hrvatska	%
Bez škole i sa osnovnom školom	40,4
Srednja stručna sprema	47,1
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	11,9
Nepoznato	0,6

Obrazovna struktura RH

Grad Zagreb	%
Bez škole i sa osnovnom školom	24,9
Srednja stručna sprema	52,0
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	22,4
Nepoznato	0,7

Obrazovna struktura grada Zagreba

1. Donji Grad	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	15,6
Srednja stručna sprema	46,2
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	37,7
Nepoznato	0,5

2. Gornji Grad Medveščak	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	15,0
Srednja stručna sprema	43,0
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	41,5
Nepoznato	0,5

3. Trnje	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	20,1
Srednja stručna sprema	50,4
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	29,1
Nepoznato	0,4

4. Maksimir	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	19,2
Srednja stručna sprema	49,2
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	31,1
Nepoznato	0,5

5. Peščenica - Žitnjak	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	31,3
Srednja stručna sprema	50,9
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	17,3
Nepoznato	0,5

6. Novi Zagreb - Istok	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	20,2
Srednja stručna sprema	54,4
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	24,9
Nepoznato	0,5

7. Novi Zagreb - Zapad	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	27,8
Srednja stručna sprema	54,1
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	17,5
Nepoznato	0,6

8. Trešnjevka - Sjever	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	22,1
Srednja stručna sprema	52,7
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	24,5
Nepoznato	0,7

9. Trešnjevka – Jug	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	19,6
Srednja stručna sprema	52,9
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	26,9
Nepoznato	0,6

10. Črnomerec	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	22,2
Srednja stručna sprema	52,5
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	24,8
Nepoznato	0,5

11. Gornja Dubrava	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	31,6
Srednja stručna sprema	53,9
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	13,8
Nepoznato	0,7

12. Donja Dubrava	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	36,9
Srednja stručna sprema	52,7
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	9,9
Nepoznato	0,5

13. Stenjevec	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	24,0
Srednja stručna sprema	54,9
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	20,7
Nepoznato	0,4

14. Podsused - Vrapče	<i>%</i>
Bez škole i sa osnovnom školom	26,9
Srednja stručna sprema	57,3
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	15,4
Nepoznato	0,4

15. Podsljeme (Šestine, Gračani, Markuševac)	%
Bez škole i sa osnovnom školom	26,6
Srednja stručna sprema	55,8
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	17,1
Nepoznato	0,5

16. Sesvete	%
Bez škole i sa osnovnom školom	37,6
Srednja stručna sprema	52,3
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	9,2
Nepoznato	0,9

17. Brezovica	%
Bez škole i sa osnovnom školom	45,1
Srednja stručna sprema	48,3
VŠS, VSS, magisterij i doktorat	6,2
Nepoznato	0,4

** U znanstvenoj literaturi različito se klasificira stanovništvo po obrazovanosti.*

Za potrebe ovoga rada uzeta je klasifikacija u tri obrazovne skupine:

- 1. Bez škole i sa osnovnom školom*
- 2. Srednja stručna sprema*
- 3. VŠS, VSS, magisterij i doktorat*

Izvori podataka i literatura:

Demografski razvoj Grada Zagreb u razdoblju 1991. – 2001. – Zagreb: Grad Zagreb, Gradski zavod za planiranje razvoja Grada i zaštitu okoliša, 2003.

Popis stanovništva 2001.: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001. - Zagreb : Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2001.

Gradska četvrt Trešnjevka – Jug: 2001- 2004. - Zagreb: Grad Zagreb, Služba za mjesnu samoupravu, 2005.

Statistički ljetopis Zagreba 2005. - Zagreb: Državni zavod za statistiku, 2006.

Gospodarska i društvena kretanja u Gradu Zagrebu – razdoblje I.– IX. 2006. god.: Statistički podaci. – Zagreb: Grad Zagreb, Gradski zavod za prostorno uređenje, Odjel za statistiku, studeni 2006., Godina 14., broj 58.

Werhheimer-Baletić, Alica: Stanovništvo i razvoj. – Zagreb: Mate, 1999.

Statistische Bundesamt Deutschland
http://www.destatis.de/d_home.htm

Hrvatski zavod za zapošljavanje
<http://www.hzz.hr/>